

บทที่ 4

ยุทธศาสตร์การใช้การทูตโดยฝ่ายทหารของกองทัพไทย ในการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

การศึกษายุทธศาสตร์การใช้การทูตโดยฝ่ายทหารของกองทัพไทยในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน มีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม ปัญหา และอุปสรรค ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัญหา และอุปสรรค ซึ่งการวิเคราะห์ใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลและข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์จะเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด คือให้อิสระแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้การทูตฝ่ายทหาร รวมทั้งข้อคิดเห็นต่างๆ ไป โดยดำเนินการวิเคราะห์ใน 5 ประเด็นคือ

สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับ ประเทศเพื่อนบ้าน ในปัจจุบัน

สหรัฐฯ ยังคงดำรงสถานะความเป็นประเทศมหาอำนาจที่โดดเด่น และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงประชาคมโลกไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย ตลอดจนยังคงมุ่งเน้นนโยบายด้านการต่างประเทศในลักษณะปกป้องผลประโยชน์ของสหรัฐฯ และการต่อต้านการก่อการร้าย ควบคู่ไปกับการดำเนินปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศที่เคยมีความขัดแย้งกับสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในกลุ่มอินโดจีน ซึ่งทำให้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อแนวโน้มของสถานการณ์โลก สำหรับจีนจะดำรงความพยายามในการยกสถานะของตนขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจเทียบเท่าสหรัฐฯ โดยมีพัฒนาการทางการเมือง และเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง พร้อมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ มากขึ้น เพื่อคานอิทธิพลของสหรัฐฯ โดยยังมุ่งขยายอิทธิพลต่อประเทศกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อกลุ่มประเทศอินโดจีน เกาหลีเหนือและเมียนมาร์ ส่วนญี่ปุ่นจะยังคงมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก และพยายามปรับความสัมพันธ์กับจีน เกาหลีเหนือ เกาหลีใต้และรัสเซีย ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศ แห่งความเป็นมิตรต่อกัน สำหรับออสเตรเลียจะดำรงบทบาท

สำคัญในภูมิภาคเอเชีย ควบคู่ไปกับการเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับจีนมากขึ้น แต่ก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องดำรงความเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับสหรัฐฯ ต่อไป ขณะที่ภาพรวมของประเทศรอบบ้านของไทย ส่วนใหญ่ยังคงมีความมั่นคงทางการเมือง แต่ทางด้านเศรษฐกิจยังคงมีบางประเทศ โดยเฉพาะประเทศอินโดจีนที่การพัฒนาเศรษฐกิจยังคงดำเนินไปอย่างล่าช้า จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างมากกับการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจ เพื่อรับความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับประเด็นการพัฒนากองทัพ ที่ยังคงต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการจัดหาตามโครงการความช่วยเหลือต่างๆ เพื่อนำมาทดแทนอาวุธเก่าที่ล้าสมัย โดยไม่น่าจะมีจุดประสงค์เพื่อใช้ในเชิงรุกต่อประเทศที่อาจมีความขัดแย้งต่อกันในอนาคต สำหรับเมียนมาร์มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ โดยได้เร่งรัดการดำเนินการตามแผน 7 ขั้นตอนสู่ประชาธิปไตยให้เสร็จสมบูรณ์ ด้วยการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนขึ้น เมื่อ มี.ค.54 ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสุดท้าย ขณะที่รัฐบาลได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการแถลงนโยบายของรัฐบาลเพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาประเทศตามแนวทางประชาธิปไตย การจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การประกาศอภัยโทษแก่นักโทษ และการรับรองกฎหมายอนุญาตให้จัดการประท้วง นอกจากนี้ รัฐบาลได้ดำเนินกระบวนการปรองดองแห่งชาติกับพรรคฝ่ายค้าน

โดยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนาง ออง ซาน ซูจี อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สภาผู้แทนราษฎรยังแก้ไขกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองเพื่อเอื้อประโยชน์ให้พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (NLD) และนาง ซูจี มีสิทธิ์ในการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งต่อมา พรรค NLD ได้จดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองอย่างถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ทำให้พรรค NLD และนาง ซูจี สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งซ่อมสำหรับตำแหน่ง ส.ส. จำนวน 48 ที่นั่ง ใน 1 เม.ย.55 ได้ ซึ่งความเคลื่อนไหวของเมียนมาร์ดังกล่าว ส่งผลให้สหรัฐฯ เริ่มให้การยอมรับรัฐบาลเมียนมาร์มากขึ้น และยอมผ่อนคลายมาตรการควบคุมภาคการเงินที่ใช้กับเมียนมาร์ เร่งฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูต และอนุญาตให้นักลงทุนสหรัฐฯ ลงทุนในบางภาคธุรกิจของเมียนมาร์ได้ ทั้งนี้ แม้สหรัฐฯ ยังไม่ผ่อนปรนมาตรการคว่ำบาตรทั้งหมด แต่ก็นับเป็นสัญญาณที่ดีและมีความหมายทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก สำหรับความสัมพันธ์กับไทยยังคงมีปัญหาในเรื่องเส้นเขตแดนทางบก และทางทะเลที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข รวมทั้งปัญหากลุ่มต่อต้านรัฐบาลเมียนมาร์ที่ยังสามารถใช้ไทยเป็นฐานในการก่อความไม่สงบในเมียนมาร์ ทำให้เมียนมาร์มีความหวาดระแวงไทยต่อไป ส่วนมาเลเซียยังคงมีบทบาทเด่นในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ขณะเดียวกัน มาเลเซียยังคงดำรงจุดยืนในการดำเนินนโยบายทางการทูตที่หลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศ

เฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน ในส่วนการพัฒนากองทัพ มาเลเซียยังคงเสริมสร้างและพัฒนาอาวุธยุทธโศปกรณ์ให้มีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านกำลังทางเรือและทางอากาศ เนื่องจากที่ผ่านมา มาเลเซียมีปัญหาขัดแย้งกับสหรัฐฯ กรณีสหรัฐฯ พยายามเข้ามาบีบบังคับทางด้านการค้าในภูมิภาค และการเข้ามามีอิทธิพลเหนือช่องแคบมะละกานอกจากนั้น มาเลเซียยังมีข้อขัดแย้งกับจีน ไต้หวัน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และบรูไน เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ ด้วยมาเลเซียเป็นมิตรประเทศที่ใกล้ชิดกับไทย แต่ประเทศทั้งสองยังมีปัญหาที่ยังคงต้องหารือ และทำความเข้าใจร่วมกันอีกหลายประการที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหากลุ่มแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ที่เข้าไปอาศัยพื้นที่ชายแดนมาเลเซียเป็นสถานที่พักพิง/หลบซ่อน จัดประชุมวางแผน และแหล่งเงินทุน ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ ปัญหาการค้าขายบริเวณแนวชายแดน ฯลฯ ลาวยังคงดำรงระบอบการปกครองแบบสังคมนิยม และแม้ว่าลาวได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ แต่ในภาพรวมแล้ว การเปลี่ยนแปลงที่มีขึ้นไม่น่าจะส่งผลกระทบใดๆ ต่อการดำเนินนโยบายของประเทศ เนื่องจากกระบวนการทางการเมืองของลาว ยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานการสืบทอดอำนาจที่ได้รับการยอมรับ และความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบาย ขณะเดียวกัน ลาวให้ความสำคัญต่อการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ เนื่องจากจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และบุคลากร ในส่วนความสัมพันธ์กับไทย ทั้งสองประเทศยังคงมีปัญหาต่อกันอยู่ 2 ประการ คือ ปัญหาการปักปันเส้นเขตแดนที่ยังไม่แล้วเสร็จ และปัญหาขบวนการต่อต้านรัฐบาลลาว (ขตล.) ที่ลาวยังคงหวาดระแวงไทย ทำให้ลาวยังคงกำหนดภัยคุกคามที่จะมาจากทางด้านไทย และวางกำลังเน้นไปที่บริเวณชายแดน ไทย – ลาว เป็นหลัก กัมพูชามีการพัฒนาทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ดีขึ้น โดยเป็นผลมาจากความช่วยเหลือของกลุ่มประเทศยุโรป คต. จีน ญี่ปุ่น รัสเซีย และเวียดนาม สำหรับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ได้พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นเนื่องจากสหรัฐฯ ต้องการความร่วมมือจากกัมพูชาในการปราบปรามการก่อการร้าย ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ยังคงเป็นไปอย่างราบรื่น โดยให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของอาเซียนเพิ่มมากขึ้น ในส่วนการพัฒนากองทัพ กัมพูชาได้มีการปรับโครงสร้างใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถทางเรือเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ทางทะเล อย่างไรก็ตาม กัมพูชายังคงมีปัญหาขัดแย้งกับไทย เรื่องปัญหาเส้นเขตแดนทางบกและทางทะเล ปัญหาการลักลอบค้าขายบริเวณชายแดน ปัญหาโจรกรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานและผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และที่สำคัญคือ ปัญหาขัดแย้งกรณีพื้นที่ทับซ้อนบริเวณใกล้ปราสาทพระวิหาร ซึ่งทำให้เกิดความตึงเครียดทางทหารระหว่างไทย – กัมพูชา

แนวทางการดำเนินงานทางการทูตในทัศนะของผู้ปฏิบัติงาน

การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1. พลเอก นิพัทธ์ ทองเล็ก ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม อดีตเจ้ากรมกิจการชายแดนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ได้กรุณาให้สัมภาษณ์ สรุปสาระสำคัญในหัวข้อดังกล่าวได้ดังนี้

ทิศทางที่ราบรื่นของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมักขึ้นอยู่กับด้านการเมืองก่อน กระทรวงกลาโหมควรมีการกำหนดผลประโยชน์ของชาติในด้านต่างๆ เช่น ด้านความมั่นคงทางทหาร การดำเนินการต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ด้านต่างๆ ว่ามีความต้องการพัฒนาด้านใด และต้องการได้รับความช่วยเหลือ ต้องการรับความร่วมมือจากประเทศใด และต้องการเสนอความร่วมมือด้านใดให้กับประเทศใด จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเชิงรุกได้ การสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากใช้หลักการทูต หลักการทหารแล้ว ต้องใช้ศิลปะของหลักการตลาดด้วย ควรสร้างมิตรแบบให้ได้ใจ โดยปลูกความรู้สึก ภาพพจน์ มุมมองของมิตรประเทศที่มีต่อประเทศไทยให้เกิดความรู้สึกดีกับประเทศไทยในทางบวก เพื่อให้การสร้างความสัมพันธ์และการเจรจาเกิดประโยชน์ต่อประเทศไทย และลดความรู้สึกของประเทศเพื่อนบ้านที่มีต่อประเทศไทยว่าเป็นคู่แข่งหรือศัตรู ประเทศไทยควรมีการพัฒนาที่จะเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้าน ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งการรู้จักประเทศเพื่อนบ้านสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเจรจาสร้างความสัมพันธ์ได้และควรมีแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น อดีตผู้นำที่ยังมีอิทธิพลที่มีผลต่อการเจรจาที่จะเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายไทย ผู้นำในปัจจุบัน ผู้ใกล้ชิดกับผู้นำคนปัจจุบัน ผู้ที่คาดว่าจะเป็นผู้ไปในอนาคต ผู้ที่สามารถประสานทางอ้อมและมีผลต่อการเจรจาที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายไทยได้ รวมทั้งมิตรประเทศหรือบุคคลที่ประเทศนั้นๆ ให้ความสำคัญ ทิศทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ควรเน้นความสามารถในการกระชับความสัมพันธ์กับผู้นำทางทหารระดับสูงของประเทศเพื่อนบ้านที่ยังคงมีความหวาดระแวงกันอยู่ เพื่อลดเงื่อนไขและโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง เสริมสร้างการพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ให้แก่กำลังพลที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง เพื่อให้พร้อมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ควรมีการผลักดันให้ระดับรัฐบาลเห็นว่า การทูตโดยฝ่ายทหาร การทูตเชิงป้องกัน มีความสำคัญมากต่อการสร้างอำนาจในการต่อรองเพื่อประโยชน์ของประเทศไทยในด้านต่างๆ และเป็นการยกระดับความน่าเชื่อถือของประเทศไทยด้วย ดังนั้น จึงควรตั้งงบประมาณเพิ่มขึ้น เพื่อใช้ในการเดินทางไปเจรจา สร้างความสัมพันธ์ และดำรงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การให้การรับรองประเทศต่างๆ ที่เดินทางมาเยือนประเทศไทย ทั้งในระดับ ผู้นำระดับสูง ไปจนถึงระดับผู้ปฏิบัติ และเน้นการสร้างเครือข่ายระหว่างบุคคลให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งสร้าง

บุคลากรที่มีฐานข้อมูลของผู้นำแต่ละประเทศ ในแต่ละระดับ ว่าแต่ละคนมีความชอบ และไม่ชอบในด้านใดบ้าง เช่น อาหาร สิ่งของ สถานที่ และสร้างบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านภาษา และวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านให้มากขึ้น นอกเหนือจากการสร้างความสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพแล้ว ยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ผ่านทางกิจกรรมอื่นๆ เช่น ด้านกีฬา ศาสนา นอกจากนี้ควรมีการริเริ่มด้านเศรษฐกิจพอเพียง การช่วยเหลือด้านการบรรเทาภัยพิบัติ การให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาล การแพทย์ ด้วย อย่างไรก็ตาม การแลกเปลี่ยนการฝึกศึกษาก็เป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งในการกระชับความสัมพันธ์ ดังนั้นควรที่จะมีความจริงจังและจริงจังในการสร้างมิตรผ่านการแลกเปลี่ยนการฝึกศึกษาให้มากกว่าปัจจุบัน ควรทำแผนและสนองงบประมาณในด้านนี้ให้มากขึ้น รวมทั้งปรับปรุงแผนการแลกเปลี่ยนการฝึกศึกษาให้มีความสนใจและใช้ประโยชน์ในอนาคตจากผู้เข้ารับการศึกษา

2. พลโท ชัยชาญ ช้างมงคล รองผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ได้กรุณาให้สัมภาษณ์ สรุปสาระสำคัญในหัวข้อดังกล่าวได้ดังนี้

ก่อนที่จะตอบว่าไทยควรพัฒนาความสัมพันธ์อย่างไรกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ (เมียนมาร์ ส.ป.ป.ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย) คงจะต้องให้ความเห็นก่อนว่าในภาพรวมของนโยบาย ด้านการต่างประเทศของไทย รัฐบาลควรจะต้องกำหนดนโยบายให้มีความชัดเจนว่าจะดำเนินนโยบาย ด้านการต่างประเทศต่อมิตรประเทศในแต่ละภูมิภาคอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความประสานสอดคล้องกัน เพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติในส่วนที่รับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้านควรจะต้องถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความเร่งด่วนสูงสุดที่จะต้องมีการปฏิบัติที่ชัดเจนมากกว่าประเทศทั้งในภูมิภาคอาเซียนและภูมิภาคอื่น อันเนื่องมาจากเป็นประเทศที่มีชายแดนติดต่อกันจึงย่อมจะต้องมีปัญหาอยู่บ้าง โดยเฉพาะปัญหาเส้นเขตแดน อย่างไรก็ตามการกำหนดนโยบายและการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน จะต้องอยู่บนพื้นฐานของศักดิ์ศรี ความเท่าเทียมกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน จึงจะทำให้การดำเนินความสัมพันธ์ มีความราบรื่นและเกิดประโยชน์สูงสุดได้ ในด้านการปฏิบัติของฝ่ายทหาร ปัจจุบันมีกรอบดำเนินการที่ชัดเจนในรูปของคณะกรรมการชายแดนทั่วไป คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคและคณะกรรมการในระดับพื้นที่ ซึ่งคณะกรรมการในระดับต่างๆ เหล่านี้ ถือเป็นกลไกด้านการทูตฝ่ายทหารที่จะใช้ในการพัฒนาความสัมพันธ์/ความร่วมมือได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานทางการทูตฝ่ายทหารคงไม่เฉพาะในรูปแบบของคณะกรรมการเท่านั้นควรใช้วิธีการในรูปแบบหรือช่องทางอื่นๆ ผสมผสานไปด้วย จึงจะเกิดประสิทธิภาพและสามารถตอบสนอง หรือบรรลุผลประโยชน์ของชาติได้ตามต้องการ การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพประเทศเพื่อนบ้าน มีความ

จำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยรูปแบบการแลกเปลี่ยนการเยือนเป็นการดำเนินการอย่างเป็นทางการที่ผู้นำทางทหารของไทยควรให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน ในทุกโอกาสเพื่อแสดงความจริงใจในการกระชับความสัมพันธ์สำหรับกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น กิจกรรมการกุศล การทอดกฐิน ฯลฯ ณ ประเทศเพื่อนบ้านก็น่าจะมีประโยชน์เช่นกัน โดยเฉพาะกับประเทศที่มีค่านิยมและให้ความสำคัญกับกิจกรรมนั้น โดย เมียนมาร์ ส.ป.ป.ลาว กัมพูชา เป็นเมืองพุทธเช่นเดียวกับไทย สำหรับการพัฒนสัมพันธ์กับผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารประเทศเพื่อนบ้านประจำประเทศไทยก็เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือในอนาคตต่อไป

การแลกเปลี่ยนการศึกษาระหว่างกองทัพไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ถือได้ว่านอกจาก จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีแล้ว ยังเป็นการสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจ โดยเฉพาะเป็นการรองรับต่อการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 การแลกเปลี่ยนการศึกษาถ้าเป็นไปได้ควรดำเนินการในทุกระดับตั้งแต่ระดับนักเรียนนายร้อย หลักสูตรตามแนวทางการรับราชการ หลักสูตรเสนารธิการ วิทยาลัยการทัพ จนถึงวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ในเรื่องของการฝึกกรรมมุ่งเน้นไปที่การฝึกร่วม/ผสมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพในการรองรับภัยคุกคามต่อภูมิภาคร่วมกัน เช่น การฝึกด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ และการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาทางหลักนิยมของแต่ละกองทัพแล้วยังอาจสามารถตอบสนองต่อการเป็นกองกำลังอาเซียนได้ในอนาคตต่อไป

จากที่กล่าวไปแล้วว่าประเทศเพื่อนบ้านถือเป็นประเทศสำคัญ เป็นลำดับความเร่งด่วนแรกในการพัฒนาความสัมพันธ์ให้อยู่ในระดับที่ดี การดำเนินการของกองทัพควรเริ่มตั้งแต่การคัดสรรบุคลากรที่ไปปฏิบัติงานในประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 4 ประเทศ ต้องเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและควรมีแนวทางการรับราชการที่ชัดเจน เมื่อจบภารกิจมาแล้วเพื่อบุคคลเหล่านั้นจะได้มาปฏิบัติในหน้าที่ในจุดที่สามารถใช้ความคุ้นเคย และความสัมพันธ์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกองทัพและประเทศไทย ในส่วนกลไกความร่วมมือต่าง ๆ ที่มีอยู่กับประเทศเพื่อนบ้านจะต้องใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดโดยควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา หรือเป้าหมาย/ผลลัพธ์ที่ต้องการให้ชัดเจน แล้วกำหนดทิศทางดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ปัญหาสำคัญของฝ่ายเราคือ การพัฒนาสัมพันธ์โดยมิได้มีเป้าหมาย/ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น และผลลัพธ์นั้นจะส่งผลไปสู่ผลประโยชน์ของชาติได้อย่างไร

3. พลตรี กฤษดา นรภูมิพิทักษ์ รองเจ้ากรมข่าวทหาร ซึ่งเป็นอดีตผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์ ให้สัมภาษณ์ สรุปลักษณะสำคัญในหัวข้อดังกล่าวได้ดังนี้

ในมิติของความสัมพันธ์ระหว่าง กองทัพไทย กับ กองทัพประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีกลไก

หลักคือ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารนั้น นอกเหนือจากความสัมพันธ์ที่กระหว่างอยู่ในตำแหน่งหน้าที่แล้ว ควรดำรงความต่อเนื่องของสายสัมพันธ์ หลังจากพ้นจากหน้าที่ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารแล้ว เพราะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร ทั้งของ กองทัพไทย และ กองทัพมิตรประเทศรอบบ้านก็มีวัฒนธรรมองค์กรที่คล้ายๆ กัน คือ มักจะมีความเจริญก้าวหน้าโดยสำคัญในกองทัพของตนซึ่งหากมีการดำรงการติดต่อระหว่างกัน ทั้งเป็นทางการและเป็นการส่วนตัวก็จะเพิ่มช่องทางในการติดต่อประสานงานอีกช่องทางหนึ่ง ในการช่วยกันขจัดความขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างกัน ทำให้เรื่องยากเป็นเรื่องง่ายขึ้น อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ดีและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ในส่วนของกองทัพไทยนั้น มีข้อเสนอแนะที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ กรรมวิธีในการคัดเลือกตัวผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเหล่าทัพ โดยเฉพาะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก สำหรับประจำการ ณ ประเทศเพื่อนบ้าน สมควรกำหนดแนวทางในการรับราชการให้ชัดเจน โดยกำหนดให้ กองทัพภาคที่ 1 เป็นผู้คัดเลือกผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก เพื่อประจำการ ณ ประเทศกัมพูชา กองทัพภาคที่ 2 สำหรับประเทศส.ป.ป.ลาว กองทัพภาคที่ 3 สำหรับประเทศเมียนมาร์ และ กองทัพภาคที่ 4 สำหรับประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้กำหนดให้ นสท. เป็นหน่วยกลางที่สามารถสมัคร เข้ารับการคัดเลือกได้ทุกประเทศรอบบ้าน ก็กระทำได้ รวมทั้งอาจกำหนดคุณสมบัติว่าต้องเป็นผู้ที่ดำรง หรือ เคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับหน่วยระดับกรมในทันที ทำนองเดียวกันกับกองทัพอากาศ ที่กำหนดว่า ผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ต้องดำรงหรือเคยดำรงตำแหน่ง ผู้บังคับการกองบิน มาแล้ว ทั้งนี้ในห้วงระยะแรกๆ การดำเนินการดังกล่าวอาจมีอุปสรรคอยู่บ้าง โดยเฉพาะเรื่อง ภาษาอังกฤษ หรือ ภาษาประเทศรอบบ้าน แต่หากเริ่มดำเนินการอย่างมีแนวทางที่ชัดเจนแล้ว ในระยะต่อไป ผู้ที่จะสมัครแข่งขันก็จะมีพัฒนาการระดับของการเตรียมการสูงขึ้น และจะดีขึ้น ถ้ามีการจัดโครงการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา เพราะการได้เข้าไปเรียนหลักสูตรต่าง ๆ ตามแนวทาง รับราชการของประเทศนั้นๆ เช่นไปเข้ารับการศึกษาลูกสูตร เสธ.ทบ. กองทัพมาเลเซีย ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจ ความคุ้นเคย ระหว่างกัน โดยเฉพาะเพื่อนร่วมรุ่น เมื่อเจริญก้าวหน้าต่อไปใน กองทัพของตน การประสานงาน การแก้ไขปัญหาต่างๆ ก็จะง่ายขึ้น ตัวอย่างความสัมพันธ์อันดีอันเนื่องมาจากโครงการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา เช่น ผู้บัญชาการทหารบกมาเลเซีย ในปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2555) เคยมารับเข้าการศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบกไทย และเป็นลูกศิษย์ของ พลโท สุรพงษ์ สุวรรณอัตต์ เจ้ากรมยุทธการทหาร ปัจจุบัน ซึ่งอดีตเคยเป็นอาจารย์โรงเรียนเสนาธิการทหารบกไทย ซึ่งทำให้การประสานความร่วมมือเป็นไปอย่างอบอุ่นยิ่ง

4. พลตรี พฤษภะ สุวรรณทัต ผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์ กระทรวงกลาโหม อดีตผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารประจำกรุงย่างกุ้ง ให้สัมภาษณ์ สรุปลสาระสำคัญในหัวข้อดังกล่าวได้ดังนี้

ปัจจุบันการดำเนินความสัมพันธ์ของเรา ไม่ได้พัฒนาไปตามที่ควรจะเป็นเท่าไร ทั้งที่

จริง ๆ ความสัมพันธ์ในแต่ละห้วงความเปลี่ยนแปลงอยู่พอสมควร เราอาจจะมุ่งสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในทุกระดับไม่ใช่สร้างความสัมพันธ์ในแค่ระดับเดียว ซึ่งแลกเปลี่ยนการสื่อสาร เหล่าทัพแต่ละเหล่าทัพเองมีความต้องการเฉพาะในบางเรื่อง เช่น การฝึกหน่วย ภาษางานทางการแพทย์ ความต้องการรวมแบบบูรณาการ ควรต้องมีการบริหารจัดการ โดยกระทรวงกลาโหมหรือกองทัพไทยควรมีการกำหนดนโยบายในการทำงานร่วมกันของกองทัพ หากเน้นการแลกเปลี่ยนการศึกษา จะมีการมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน การศึกษาต้องมุ่งในประเด็นด้านภาษาเป็นหลัก ทุกหน่วยงานควรต้องเข้าใจว่างานต่างประเทศ คืองานนโยบายใช้ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเป็นเครื่องมือมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน พิจารณาตามความร่วมมือในแต่ละระดับให้เหมาะสม

5. พันเอกวิชัย ชูเชิด ผู้อำนวยการกองข่าวยุทธศาสตร์ สำนักข่าวกรอง กรมข่าวทหาร ซึ่งเป็นอดีตผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารไทยประจำกรุงจาการ์ตา ได้มีแนวความคิดดังนี้

การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสี่ประเทศ ยังคงเป็นไปอย่างไม่มีทิศทางที่ชัดเจน อันเนื่องมาจากการขาดยุทธศาสตร์ชาติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในด้านอื่นๆ อันเนื่องมาจากการจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวง และยุทธศาสตร์ชาติที่ยังไม่เป็นระบบ โดยยังขาดการกำหนดทำที่ชัดเจนและสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับรัฐบาลผู้บริหารประเทศไปจนถึงระดับผู้ปฏิบัติที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เรามีกลไกในการดำเนินงานอยู่แล้ว ซึ่งถ้าได้กำหนดแนวทางในการทำงานให้เป็นระบบ ก็จะได้ประโยชน์จากการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านได้ดีขึ้น สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ ปฏิรูปแนวความคิด และวิธีการทำงานด้านการทูต ที่ผูกขาดเฉพาะกับหน่วยงานหรือบุคคล มาเป็นการทำงานด้านการทูตในเชิง Total Diplomacy ที่ทุกคนมีส่วนร่วมดำเนินการตั้งแต่ระดับผู้นำประเทศ ลงมาจนถึงประชาชนและภาคประชาสังคมทั่วไป ที่แตกต่างกันคือ ความมากน้อย และระดับความสำคัญในการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้แล้ว จะต้องคำนึงถึงความรู้สึกรักของประชาชนประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้นให้มีความสำคัญอย่างน้อย เท่า ๆ กับรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้าน โดยยึดถือแนวความคิด Public Diplomacy ในการสร้างความสัมพันธ์เสมอ ทั้งนี้ การสร้างความรู้ ความเข้าใจในภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความคิด และยุทธศาสตร์ของประเทศเพื่อนบ้านเป็นสิ่งสำคัญลำดับต้นๆ จากนั้น จะต้องมีการกำหนดทิศทางหรือสร้างยุทธศาสตร์ในการพัฒนาความสัมพันธ์กับแต่ละประเทศให้ชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานระดับรองๆ ลงมาได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ในการกำหนดทิศทางดังกล่าวนี้ ควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในภูมิภาค อยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีขั้นตอนและกระบวนการในการป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น และถ้าเกิดขึ้นมาแล้วก็ต้องมีกระบวนการที่จะทำให้ความขัดแย้งไม่ขยายวงและรุนแรงขึ้น รวมถึงมีแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยชาวไทย

จะต้องถึงว่าประเทศเพื่อนบ้าน เป็นมิตรที่ดีต่อกัน มีความเท่าเทียม และเสมอกัน สิ่งนี้อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งก็ต้องถือว่าเป็นการแข่งขันกัน โดยมีประชาคมโลก ภูมิภาค และประชาชนของไทยเองและประเทศเพื่อนบ้านเป็นผู้ตัดสินและกำหนดวิธีการทูตโดยฝ่ายทหารของกองทัพไทยต่อประเทศเพื่อนบ้าน แม้จะยังขาดการทำงานอย่างมีบูรณาการของแต่ละเหล่าทัพ แต่ยังคงเป็นไปอย่างมีระบบ เนื่องจากการดำเนินงานมีการประสานสอดคล้องกันมาตั้งแต่ระดับ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการเหล่าทัพเอง ลงมาจนถึงในระดับกรมข่าวทหาร กรมข่าวเหล่าทัพ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร และเจ้าหน้าที่ทหารที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยกองทัพได้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และพยายามยกระดับความเข้าใจ และการมีปฏิสัมพันธ์ทางทหาร เพื่อให้ไม่เกิดความเข้าใจผิดและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ดังเห็นตัวอย่างจากความสัมพันธ์กองทัพไทยกับกองทัพเมียนมาร์ที่พัฒนากันได้ด้วยความร่วมมืออย่างรวดเร็วก็ตาม การทูตฝ่ายทหารของไทยยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานยังมีประสิทธิภาพที่ยังไม่เต็มที่ จากการที่ยังคงขาดระบบที่เรียกว่า Defence Attache System ที่บูรณาการ การทำงานของผู้ช่วยทูตทหาร ผู้ช่วยทูตเหล่าทัพ เข้าด้วยกันและเชื่อมต่อกับระบบการทำงานของ กห. และ กต. จนทำให้การดำเนินงานด้านการต่างประเทศเป็นไปอย่างมีระบบประสานสอดคล้อง และตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติ โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าจึงควรจะต้องมีการบูรณาการผู้ช่วยทูตโดยฝ่ายทหารไว้ภายใต้การกำกับดูแลโดยตรงของ กห. หรือ บก.ทท. ในขณะเดียวกัน ขว.ทหาร และ ขว.เหล่าทัพ รวมถึง สนผ.กห. จะต้องมีการกำหนดแนวทางหรือยุทธศาสตร์ด้านการทูตโดยฝ่ายทหารต่อประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้งานเป็นไปอย่างมีระบบ และไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้แล้ว จะต้องมีการบริหารจัดการกลไกและเครื่องมือด้านความสัมพันธ์ทางทหารของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้สามารถนำมาซึ่งผลประโยชน์ชาติที่สูงสุดต่อไปการจัดกิจกรรมต่างๆ ย่อมเป็นการนำยุทธศาสตร์และแนวทางที่วางไว้ไปสู่การปฏิบัติ ประเด็นปัญหาสำคัญคือ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ยังเป็นการดำเนินการที่ขาดเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นไปตามคำริหรือเป็นนโยบายในแต่ละหัว่งที่ทำให้ขาดความต่อเนื่อง และ ในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง มักจะนำมาซึ่งความสนทสนมหรือความสัมพันธ์ที่ดีในช่วงเวลานั้น เมื่อขาดความต่อเนื่องหรือขาดการใช้โอกาสเหล่านั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงก็จะทำให้การจัดกิจกรรมไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุดไปด้วย อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมเหล่านี้ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานด้านการทูต ในการจัดทำโครงการและกิจกรรมจะต้องกำหนดตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของโครงการที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง เพื่อที่จะได้กำหนดแผนงาน และกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ ในการพบปะกันของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยในทุกระดับและทุกครั้งกับประเทศเพื่อนบ้าน จะต้องมีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าอกเข้าใจกัน และนำมาซึ่ง

การสนับสนุนของคนเหล่านั้น ต่อคนไทย กองทัพไทย และรัฐชาติไทย การแลกเปลี่ยนการศึกษา ยังคงขาดการกำหนดน้ำหนักที่ชัดเจน และยังขาดขั้นตอน รวมถึงกระบวนการรองรับที่ดี ยกตัวอย่างเช่น เมียนมาร์ และกัมพูชา มีผลกระทบกับไทยมากแต่ยังขาดการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาต่อกัน ขณะเดียวกันก็ขาดการปูพื้นฐานทางภาษา ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยควรจะได้มีการเตรียมหลักสูตรภาษาให้กับประเทศเหล่านี้ ก่อนที่จะยกระดับการแลกเปลี่ยนไปสู่ระดับที่สูงขึ้นเช่นการศึกษาใน รร.สช.ทบ. เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว จะต้องมีการกำหนดแนวทางเพื่อให้บุคคลที่เข้ามาศึกษาในไทยได้ประทับใจคนไทย ประเทศไทย และเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ไทยในทางที่ดีต่อไป ซึ่งในปัจจุบันยังขาดอยู่ บุคคลที่มาศึกษาส่วนใหญ่แล้วเสมือนถูกทอดทิ้ง ขาดการสนับสนุน จึงไปรวมกันในส่วนของแต่ละชาติด้วยกัน อันส่งผลให้กองทัพที่เป็นผู้เสียงบประมาณ แต่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ควรมีการจัดทำยุทธศาสตร์ และแนวทางร่วมกันตั้งแต่ระดับประเทศลงมาถึงระดับผู้ปฏิบัติ และ ประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจกับกำลังพลของกองทัพให้เห็นถึงความจำเป็นในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีความสุข ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันในทางที่ดี

5. พ.อ.ภาณุพงศ์ สุวัณณสุส ผู้อำนวยการกองวิเทศสัมพันธ์ สำนักวิเทศสัมพันธ์ กรมข่าวทหาร

ทหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศชาติ มีหน้าที่โดยตรงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 77 ในการรักษาอธิปไตยของชาติเป็นกำลังของชาติที่ป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกประเทศและรักษาความมั่นคงภายในประเทศ นอกจากนี้หน้าที่ดังกล่าวแล้ว ทหารยังมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือประชาชน และการเตรียมความพร้อมของกำลังพล โดยมุ่งจะทำให้เกิดอำนาจกำลังรบที่มีตัวตน และอำนาจกำลังรบที่ไม่มีตัวตน ทั้งนี้ในปัจจุบันการดำเนินนโยบายของทหารยังยึดถือนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นหลัก

กองทัพไทย ในฐานะเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคง ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล ทั้งนี้ นโยบายด้านความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศของทั้งรัฐบาลและกระทรวงกลาโหม มุ่งที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ โดยดูได้จาก ยุทธศาสตร์การปฏิบัติราชการ 4 ปี กระทรวงกลาโหม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสำนักวิเทศสัมพันธ์ คือ การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน และมิตรประเทศ ซึ่งกำหนดให้ต้องเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความมั่นคงระหว่างประเทศเพื่อลดความหวาดระแวงระหว่างประเทศในภูมิภาค และเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในกิจการด้านการป้องกัน ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพในกลุ่มสมาชิกของอาเซียนและกองทัพของมิตรประเทศ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติ โดยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศในภูมิภาคด้วยมาตรการสันติ อาทิ รัฐบาล

ต้องให้กองทัพขยายบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ อันจะเป็นการเสริมสร้างเกียรติภูมิของกองทัพ และประเทศ โดยสนับสนุนให้กองทัพเข้าไปมีส่วนร่วมในกองกำลังรักษาสันติภาพของ สหประชาชาติ นอกจากนี้ นโยบายทั่วไปข้อที่ 2 นโยบายเพื่อการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งระบุให้มีการปรับปรุง และพัฒนาระบบงานด้านการข่าวให้ ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี ให้ผู้บังคับบัญชาสามารถ พิจารณาตกลงใจสั่งการได้อย่างถูกต้อง ทันเวลา โดยจัดให้มีระบบเฝ้าตรวจ และแจ้งเตือนภัย ล่วงหน้า การต่อต้านข่าวกรอง และการสนธิจิตความสามารถของแต่ละเหล่าทัพอย่างมี ประสิทธิภาพ และใช้ศักยภาพของกระทรวงกลาโหมพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับประเทศ เพื่อนบ้าน ประเทศในกลุ่มอาเซียน มิตรประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี โดยใช้การป้องกันปราม และการทูตฝ่ายทหาร เพื่อจัดระเบียบสถานะแวดล้อมด้านความ มั่นคง ขจัดความหวาดระแวง สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ สร้างสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคง ความ มั่งคั่ง ความก้าวหน้า และความสงบสุขภายใต้กรอบอาเซียน รวมทั้งสนับสนุนภารกิจเพื่อสันติภาพ การปฏิบัติการเพื่อนมนุษยธรรม และส่งเสริมบทบาทในการรักษาสันติภาพของโลกภายใต้กรอบของ สหประชาชาติ และผลประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก โดยเน้นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วย การเจรจาโดยสันติวิธีให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสำรวจ และการปักปันเขตแดนกับประเทศเพื่อน บ้านอย่างถูกต้องตามข้อตกลง และสนธิสัญญา ประสานงานและร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน รวมทั้ง เสริมสร้างความ ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนในบริเวณชายแดน อย่างไรก็ตามเนื่องจากประเทศ ไทยเป็นประเทศเล็ก และมีที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของโลกที่จึงจำเป็นต้องขึ้นนโยบายถ่วงดุล อำนาจจากการเข้ามามีอิทธิพลของมหาอำนาจโดยในปัจจุบัน ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน และ สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการทหารอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประเทศไทยในฐานะเป็นสมาชิกผู้ ก่อตั้งประชาคมอาเซียน และเป็นศูนย์กลางของประชาคมนี้ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง หลังจากสิ้นสุดสงครามเย็นโดยตลอด ทั้งนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันเพื่อสร้างพลังอำนาจของ มหาอำนาจทั้งสองในภูมิภาคนี้ส่งผลกระทบต่อไทยอย่างเห็นได้ชัดเจน ผลประโยชน์ของประเทศ ไทยซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบจากการที่มหาอำนาจทั้งสองแผ่อิทธิพลเข้ามาในประเทศ เพื่อนบ้านของประเทศไทยในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การทหาร ประกอบกับ สงครามการค้าการร้ายยิ่งทวีความรุนแรงของการแผ่อิทธิพลของทั้งสองประเทศ การที่ประเทศไทย จะเลือกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจจะส่งผลกระทบในอนาคต เนื่องจาก สาธารณรัฐประชาชนจีนได้แผ่ อิทธิพลในประเทศรอบบ้านของประเทศไทยอย่างมั่นคง รวมทั้งเป็นมหาอำนาจที่กำลังก้าวเข้าสู่เวทีโลก

ทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมืองและการทหาร อย่างรวดเร็ว จนทำให้ดุลอำนาจของโลกเปลี่ยนไป ในขณะที่ สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจที่เคยมีอิทธิพลในภูมิภาคนี้ แต่ในระยะ 10 ปี หลังได้เปลี่ยนนโยบายต่อภูมิภาคนี้ที่ถือว่าเป็นหัวใจต่อการต่อสู้สงครามเย็นเป็นเพียงการรักษา ระดับความสัมพันธ์ ได้หันกลับมาให้ความสำคัญในภูมิภาคนี้อีกครั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วม ประชุมรัฐมนตรีการต่างประเทศอาเซียนและคู่เจรจาในประเทศไทยที่จังหวัดภูเก็ต เมื่อ ก.ค.52 ซึ่ง สหรัฐอเมริกาได้ส่ง รัฐมนตรีการต่างประเทศมาประชุมด้วยตนเองและสนับสนุนว่า อาเซียนมีความสำคัญในความสัมพันธ์ระดับโลก

ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 4 ประเทศ ซึ่งเป็นระยะทางที่ค่อนข้างยาว ในขณะที่ปัญหาต่างๆบนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน โดยก่อให้เกิดทัศนคติ ความเชื่อและความคิดที่เหมือนและแตกต่างกันหลายประการ ประกอบกับการที่พรมแดนบางครั้งถูกแบ่งจากมหาอำนาจตะวันตกโดยที่ปัญหาความขัดแย้งไว้ให้ ภูมิภาคนี้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ปัญหาการป้องกันประเทศ ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหาปัญหาเส้นเขตแดน ปัญหาการค้าชายแดน ปัญหาอาชญากรรมข้ามประเทศ การบรรเทาสาธารณภัย การต่อต้านการก่อการร้ายสากล ปัญหาโรคระบาดและปัญหาอื่นๆ จำนวนมาก ประเด็นสำคัญด้านการบริหารจัดการประการหนึ่งคือ ข้อบังคับ กท. พ.ศ.2527 ข้อ 20 นั้น ผชท.ทหาร ไทย/ คปท. ไม่สามารถบังคับบัญชา ผชท.ทหารเหล่าทัพได้ตามหลักการบังคับบัญชา ทำให้ไม่สามารถ บูรณาการงานต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์ บางครั้งปัญหาที่ต้องใช้การบูรณาการอย่างเต็มที่ก็มักจะได้ เพียงการประสาน ซึ่งในบางประเทศมีทั้ง ผชท.เหล่าทัพ ทั้ง 3 เหล่าทัพ โดยมีเหล่าทัพใด เหล่าทัพหนึ่งทำหน้าที่ ผชท.ทหาร ไทย/ คปท. แต่ไม่สามารถบูรณาการหรือสั่งการได้อย่างเต็มที่

น.อ.มนัส จันทรแดง ผชท.ทหาร ไทยประจำกรุงจาการ์ ให้แนวทางการพัฒนาผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร การคัดเลือก ผชท.โดยกล่าวว่า การจะได้ผู้ที่มาทำหน้าที่ในตำแหน่งนั้นควรพิจารณา คนที่พร้อมที่จะเสียสละ และต้องเห็นกับส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่ควรให้ความสำคัญกับการสอบคัดเลือกมากเกินไปเพราะส่วนใหญ่ผู้ที่เรียน เก่งจะมีความเห็นแก่ตัวสูงและไม่ยอมฟังคิดเห็นผู้อื่น จึงควรให้น้ำหนักส่วนประกอบอื่นๆ มาพิจารณาในการคัดเลือกด้วย เนื่องจากเป็นตัวแทนหน่วย ต้องทำงานร่วมกับหลายหน่วยงานในต่างประเทศรวมถึงมิตรประเทศ ทั้งนี้การทำงานการทูตต้องมีความร่วมมือร่วมใจจากทุกเหล่าทัพ และต้องสามารถบูรณาการงานของ ผชท.เหล่าทัพทุกคนที่อยู่ในประเทศเดียวกันได้ ทั้งนี้การขยายสำนักงานทางการทูตขอให้คำนึงถึงประเทศที่ต้องเกี่ยวข้องกับประเทศเราเป็นหลัก ไม่ควรพิจารณาจากความเจริญของประเทศนั้นๆ ประเทศที่เจริญมาก จะไม่ค่อยให้เกียรติกับประเทศที่ต่ำกว่าสำหรับประเทศกำลังพัฒนามักให้ความสำคัญทางการทูตฝ่ายทหารเป็นอย่างมาก การตั้งงบประมาณขอให้คำนึงถึง

ยุทธศาสตร์ของประเทศ หากงานใดที่เกี่ยวข้องควรจะมีการสนับสนุน งบประมาณ เช่น ในอินโดนีเซีย มีปัญหาที่เกี่ยวข้อง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ฝ่ายความมั่นคงของงบประมาณเพื่อดำเนินการที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้รับการสนับสนุนแต่ต้องการข่าว หากผู้เกี่ยวข้องสามารถชี้แจงและบูรณาการให้สัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ชาติอาจ ขอรับ งบประมาณจากส่วนนี้ได้

พ.อ.พิรพงษ์ โพธิ์เหมือน อดีต ผชท.ทบ. ไทยประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์ได้ให้แนวคิดว่าการคัดเลือก ผชท.ทหาร โดยใช้เพียงวิธีการทดสอบความรู้ด้านภาษา และการสอบสัมภาษณ์ที่กระทำอยู่ในปัจจุบันนั้น น่าจะได้มีการทบทวนวิธีการคัดเลือกดังกล่าว เนื่องจากในบางครั้งอาจคัดเลือกได้เพียงตัวบุคคลที่มีความสามารถทางด้านวิชาการเท่านั้น ไปปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งนับว่าไม่เพียงพอเพราะงานในความรับผิดชอบของ ผชท.ทหารนั้นมีความหลากหลายกว่าข้าราชการของกระทรวงอื่นที่ไปปฏิบัติหน้าที่ ณ ต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผชท.ทหาร ที่ประจำการ ณ ประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกับไทยหรือในอาเซียนด้วยกันจะมีความซับซ้อนมากกว่าประเทศในภูมิภาคอื่น โดยขอบเขตของงานมีทั้งในด้านการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเจ้าบ้านและ ผชท.ทหารของชาติอื่นที่ประจำการ ณ ประเทศนั้น การรายงานข่าวสารด้านความมั่นคงที่มีผลกระทบต่อฝ่ายเราตามห้วงเวลา การติดตามความร่วมมือด้านการศึกษาหลักสูตรทางทหารระหว่างสองประเทศ การประสานความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมทางทหาร การอำนวยความสะดวกให้แก่คณะผู้แทนกองทัพที่ไปเยือนหรือปฏิบัติราชการในห้วงเวลา ฯลฯ จึงควรเพิ่มเกณฑ์การพิจารณาอื่นๆ ที่สำคัญได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงานกับต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นองค์การสหประชาชาติ หรือ กกล.ร่วม-ผสมต่างๆ ประสบการณ์ในการศึกษาหลักสูตรต่างประเทศ และ ประวัติการรับราชการที่ผ่านมา เป็นต้น เพื่อให้มั่นใจว่าได้บุคคลที่มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ณ ประเทศนั้นๆ มากที่สุด สำหรับแนวทางการพัฒนา ผชท.ทหาร ที่กระทำอยู่ในปัจจุบันมีเพียงการอบรมให้ทราบในเรื่องระเบียบพิธีปฏิบัติทางการทูต ระเบียบการปฏิบัติในการบริหารสำนักงาน และหลักพื้นฐานในการปฏิบัติงานทางการข่าวเท่านั้น ซึ่งนับว่าไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมต่อการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง เนื่องจากลักษณะงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันดังรายละเอียดข้างต้น จึงควรมีการกำหนดหรือระบุนภารกิจ หน้าที่ของ ผชท.ทหาร ที่ประจำการในแต่ละประเทศให้เป็นการเฉพาะให้ชัดเจน รวมทั้งจัดให้มีการอบรมความรู้เฉพาะเรื่องดังกล่าวให้แก่ ผชท.ที่จะไปปฏิบัติงานต่อไป เพื่อสามารถตอบสนองการปฏิบัติงานได้ตรงตามภารกิจที่ได้รับมอบ นอกจากนี้แนวทางการพัฒนา ผชท.ทหาร ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการนำ ผชท.ทหาร ที่จบภารกิจแล้วมาใช้งานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประโยชน์กับกองทัพต่อไป การขยายงานทางการทูตมีความจำเป็นหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับเรื่องที่มีผลประโยชน์ระหว่างประเทศไทยหรือกองทัพไทยกับประเทศนั้นๆ เป็นหลัก หากฝ่ายเรา

มีประเด็นที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ชาติกับประเทศใดมาก ก็สมควรที่จะมีการขยายงานทางการทูตออกไป โดยกำหนดเป็นกิจเฉพาะหรือกิจแฝงที่ชัดเจนให้แก่ ผชท.ทหารที่ประจำการในแต่ละประเทศเป็นการเฉพาะ แนวทางการใช้ผู้ช่วยทูตในการดำเนินการกิจการทางการทูตนั้น ควรกำหนดเป็นแนวทางหรือนโยบายให้ชัดเจนว่าการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศที่ ผชท.ทหารไปประจำการนั้นมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันของทั้งสองฝ่าย หรือเพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน (Mutual interest) เนื่องจากลักษณะโดยธรรมชาติทั่วไปของ จนท. ฝ่ายไทยมักมีความเกรงอกเกรงใจประเทศเจ้าบ้าน ไม่ค่อยยกล้ำหาหรือในประเทศที่ฝ่ายเรากำลังประสบปัญหา โดยเกรงว่าประเทศเจ้าบ้านจะไม่พอใจซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ได้ ตัวอย่างเช่น การขอความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในปัญหาความไม่สงบใน จชต. ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ว่าไม่ถูกต้อง จึงควรสร้างให้เกิดแนวคิดว่าความสัมพันธ์ที่ดีมีไว้เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาที่สำคัญของ ผชท.ทหารหรือ ผชท.เหล่าทัพบางเหล่าทัพคือการไม่มีอำนาจอย่างแท้จริงในการบังคับบัญชาระหว่าง ผชท.เหล่าทัพด้วยกัน หรือแม้แต่กำลังพลภายในสำนักงานของตนเอง แนวทางการปฏิบัติที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ กท.ว่าด้วยการทูตฝ่ายทหาร พ.ศ.2527 เป็นเพียงแนวทางกว้างๆ ที่มีได้มีผลในทางปฏิบัติแต่อย่างใด ทำให้บางครั้งไม่มีเอกภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งแตกต่างจากระบบของหลายประเทศที่ ผชท.ทหาร มีอำนาจสิทธิขาดในการปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องดังกล่าว ทำให้การดำเนินการในภาพรวมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงควรมีการปรับปรุงหรือกำหนดมาตรการ/นโยบายที่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าวเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ปัญหาด้านงบประมาณเป็นเรื่องที่กองทัพจะต้องประสบในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงควรมีการเตรียมการพิจารณาหาวิธีการลดค่าใช้จ่ายที่อาจจะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าก่อน ตัวอย่างเช่น ในการจัดหายานพาหนะประจำ สน.ผชท.ทหารนั้น นอกจากจะมีค่าใช้จ่ายจากการจัดซื้อ จัดหาแล้ว ยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าซ่อมบำรุง ค่าประกันภัย ที่ในบางประเทศมีราคาสูงมาก ฯลฯ ซึ่งหากใช้วิธีการอื่นเช่นการเช่า จะช่วยให้สามารถประหยัดงบประมาณได้มากกว่าการจัดหาหรือไม่ จึงเป็นเรื่องที่สมควรมานำมาพิจารณาต่อไป

ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสี่ประเทศยังคงเป็นไปอย่างไม่มีทิศทางที่ชัดเจน อันเนื่องมาจากทิศทางที่ราบรื่นของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมักขึ้นอยู่กับด้านการเมืองก่อน และ การขาดยุทธศาสตร์ชาติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในด้านอื่นๆ อันเนื่องมาจากการจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวง และ

ยุทธศาสตร์ชาติที่ยังไม่เป็นระบบ แบ่งตามประเทศเพื่อนบ้านได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับส.ป.ป.ลาว

ปัญหาหลักๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ส.ป.ป.ลาว คือ ปัญหาพรมแดนไทย - ส.ป.ป.ลาว อย่างไรก็ตามความรุนแรงของความขัดแย้งทางพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับส.ป.ป.ลาว ไม่รุนแรงมากนัก ก็เนื่องจากความคล้ายคลึง กันของประชากร ไทยและส.ป.ป.ลาว ทั้งทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ที่กล่าวกันว่าความเป็นบ้านพี่เมืองน้องนั่นเอง

2. ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา

ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาถูกกำหนดด้วยปัจจัยหลากหลาย ตั้งแต่ภูมิหลังและประสบการณ์จากอดีต สภาพการเมืองภายในของแต่ละประเทศ ไปจนถึงบรรยากาศของการเมืองระหว่างประเทศทั้งในภูมิภาคและในโลกร ความเกี่ยวข้องหรือน้ำหนักความสัมพันธ์ของปัจจัยบางประการอาจจะผันแปรไปตามสถานการณ์หรือยุคสมัยที่เปลี่ยนไป แต่ก็มีปัจจัยบางอย่างที่มักจะเปลี่ยนแปลงยากแม้เวลาจะเปลี่ยนไป โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับทัศนคติและความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อกัน อันเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังหรือหล่อหลอมสืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน สำหรับปัญหาที่ทำให้ความขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสองลุกลามจนไม่มีทีท่าว่าความขัดแย้งดังกล่าวจะยุติลงได้ ก็คือปัญหาปราสาทเขาพระวิหาร

3. ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

เมียนมาร์ยังคงหากระแงไทยในปัญหาการสนับสนุนชนกลุ่มน้อยและกลุ่มต่อต้านรัฐบาลเมียนมาร์ ปัญหาเส้นเขตแดน ไทยมีพรมแดนติดต่อกับเมียนมาร์ทั้งทางบกและทางน้ำนับว่ายาวกว่าประเทศรอบบ้านอื่น อีกทั้งสนธิสัญญาเกี่ยวกับเส้นเขตแดนที่ใช้อยู่เป็นสนธิสัญญาที่ไทยทำกับอังกฤษรวม 7 ฉบับ สาเหตุที่ทำให้เส้นเขตแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์มีปัญหา ก็เพราะ แนวพรมแดนที่เป็นแม่น้ำเปลี่ยนแปลงตามสภาพตามธรรมชาติ การกำหนดเส้นเขตแดนโดยใช้สันเขาหรือสันปันน้ำโดยไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงตามธรรมชาติกำหนดแนวพรมแดนไว้คลุมเครือตีความสนธิสัญญาหรือใช้สนธิสัญญาแตกต่างกัน แผนที่ต่อท้ายสัญญาไม่ชัดเจนหรืออ่านแผนที่แตกต่างกัน และ มีการดัดแปลงแนวพรมแดนให้ผิดจากแนวธรรมชาติ

4. ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซีย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซียนับได้ว่ามีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน แม้จะมีการแข่งขันด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอยู่บ้าง ส่วนปัญหาที่ยืดเยื้อยาวนาน คือปัญหาเขตแดนทั้งทางบก และทางน้ำ ระหว่างไทยกับมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายที่ดำเนินงานทางการเมืองและการทหาร เพื่อแยกดินแดน จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล โดยขอรับความช่วยเหลือจากมาเลเซีย และ โจรคอมมิวนิสต์มาลายาที่มาซ่อนพักพิงอยู่ในประเทศไทย

ทำให้เกิดความหวาดระแวงต่อกัน

การวิเคราะห์บทบาทของกองทัพไทยและการดำเนินงานด้านการทูตโดยฝ่ายทหารของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

จากการศึกษายุทธศาสตร์การใช้การทูตโดยฝ่ายทหารของกองทัพไทยในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านพบว่ากองทัพไทยมีบทบาทสำคัญยิ่งในทางการทูตกับประเทศเพื่อนบ้าน กองทัพไทยพยายามสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีทางทหารกับประเทศต่างๆ โดยยึดนโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาลและกระทรวงกลาโหม กระชับความสัมพันธ์ และขยายความร่วมมือระหว่างกองทัพในทุกระดับทั้งนี้กองทัพไทยต้องพิจารณาปัจจัยภายนอก และภายในตามทฤษฎีความเกี่ยวพันของ Rosenau และยังคงคำนึงถึงดุลอำนาจแห่งอำนาจ (Balance of Power) ที่อาจจะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย กองทัพไทยใช้ช่องทางติดต่อผ่านทางผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของกองทัพไทยในการดำเนินการทางการทูต มีคณะกรรมการตั้งแต่ระดับกองบัญชาการกองทัพไทยจนถึงหน่วยในพื้นที่ในกรปรานงานกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในบ่อยครั้งได้แก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ และสามารถช่วยเหลือทางมนุษยธรรมของประเทศเพื่อนบ้านซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตามแนวความคิดในทฤษฎีแห่งการพึ่งพา (Interdependency Theory) ประเด็นการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดีขึ้น มีการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นหรือข้อมูลทางทหารเพื่อความมั่นคง ดำเนินการทำบันทึกความเข้าใจและบันทึกความตกลงความร่วมมือด้านการทหาร การฝึกร่วม/ผสมระหว่างกำลังพลของแต่ละกองทัพ การแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงานของนายทหารตามหลักสูตรฝึกอบรมระดับต่างๆ การแข่งขันกีฬาทหาร การแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้นำทางทหารตลอดจนการปฏิบัติการร่วมในการกิจของสหประชาชาติซึ่งเป็นความมั่นคงแบบร่วมมือ (Cooperative Security)

การดำเนินการของผู้ช่วยทูตทหารในฐานะผู้แทนของกองทัพไทย และเหล่าทัพ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาของเอกอัครราชทูตด้านความมั่นคง ช่วยเหลือรัฐบาลและกองทัพไทยในการเผยแพร่แผนนโยบายความมั่นคงซึ่งจำเป็นต้องรับทราบข้อมูลจากรัฐบาลและกองทัพไทยโดยเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการกิจที่ตนได้รับเพื่อให้สามารถตอบสนองกำลังอำนาจแห่งชาติได้ (National Power) ซึ่งบางครั้งการที่อยู่ห่างไกลอาจจะทำให้การรับข้อมูลอาจจะไม่เพียงพอ บางครั้งการรับสื่อข้อมูลในประเทศคู่ขัดแย้งอาจจะทำให้การรับทราบหรือการดำเนินตามนโยบายอาจจะไม่ตรงตามที่รัฐบาลและกองทัพไทยต้องการให้เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการสื่อสารในปัจจุบันก็สามารถแก้ไข

ปัญหาดังกล่าวได้ดี ทั้งนี้เพราะการสื่อสารทางไกลผ่านระบบประชุมทางไกลและการสื่อสารผ่านระบบสารสนเทศจะแก้ปัญหการสื่อสารที่ผิดพลาดและยังทำให้ผู้ช่วยทูตทหาร ผู้ช่วยทูตเหล่าทัพมีความรู้สึกเหมือนอยู่ใกล้ประเทศของตน ซึ่งจะสนับสนุนการดำเนินการการสร้างความสัมพันธ์ทางการทหารในระดับทวิภาคีและพหุภาคีของรัฐบาลและกองทัพไทย ผู้ช่วยทูตทหารและผู้ช่วยทูตเหล่าทัพมีฐานะเป็นผู้แทนของกองทัพต้นสังกัดในพิธีต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องรู้วิธีการทางการทูตอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้ในประเทศต่างๆ ก็มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเตรียมตัวของผู้แทนทางการทูตจึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการสร้างศักยภาพในพิธีการทางการทูต ทั้งนี้ในฐานะที่เป็นผู้แทนของรัฐบาลและกองทัพไทยจึงสมควรได้รับสิทธิที่ได้รับเกียรติทั้งด้านฐานะทางสังคมในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สำหรับงานการดำเนินการด้านความร่วมมือและความช่วยเหลือทางการทหารต่างๆ นั้น ซึ่งรัฐบาลและกองทัพไทยอาจจะเป็นทั้งผู้ให้ และผู้รับความช่วยเหลือ ทั้งนี้การดำเนินการอาจจะเป็นไปตามผลแห่งบันทึกความเข้าใจความร่วมมือต่างๆ ตามข้อตกลงระหว่างกองทัพ หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งมีความละเอียดอ่อนจากการที่ต้องใช้เวลาในการติดต่อประสานงาน การกำกับดูแล ดังนั้นผู้แทนทางการทูตเหล่านั้นจึงต้องได้รับการสนับสนุนการดำเนินการจากเจ้าหน้าที่ของประเทศตนอย่างดีและใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนการช่วยเหลืออื่นๆ งานการแลกเปลี่ยนการเดินทางเยือนของผู้นำทางทหารและผู้แทนกองทัพไทยซึ่งควรจะมีการดำเนินการในทั้งการเยือนของเจ้าหน้าที่ระดับสูง ระดับกลางและระดับผู้ปฏิบัติงานกับประเทศรอบบ้านและกลุ่มอาเซียน ในการจัดซื้อยุทโธปกรณ์และสิ่งของตามความต้องการของกองทัพหรือกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นงานที่มีความละเอียดอ่อนสูงเพราะคุณภาพและความคุ้มค่าของยุทโธปกรณ์และสิ่งของต่างๆ จะมีผลต่อการปฏิบัติงานของประเทศและกองทัพไทยอย่างยิ่ง ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ต่างๆ ในประเทศไทยต้องให้การสนับสนุนข้อมูลด้านเทคโนโลยี วิทยาการ และอื่นๆ สำหรับงาน ควบคุม ดูแล และช่วยเหลือบุคคลสังกัดกระทรวงกลาโหมที่ไปศึกษาหรือดูกิจการ ณ ประเทศที่ตนประจำอยู่ให้เป็นไปตามนโยบายของกองทัพหรือที่กระทรวงกลาโหมกำหนด รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ทางทหารที่จะเข้าไปยังประเทศที่ตนประจำอยู่นั้นในบางประเทศมีผู้รับการศึกษา จำนวนมาก การดูแลจึงอาจจะไม่ทั่วถึงอีกทั้งระยะทางที่ห่างไกลกันอาจจะมีส่วนต่อการกำกับดูแลในหน้าที่นี้ อย่างไรก็ตามตามที่กล่าวมาแล้วว่าความทันสมัยของการสื่อสารอาจลดปัญหาดังกล่าวได้ การดำเนินการทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นภาระที่สำคัญต่อภารกิจของประเทศชาติและกองทัพไทยซึ่งการที่ผู้แทนทางทหารมีในบางประเทศเพียง 2 – 3 นาย อาจจะไม่เพียงพอต่อการทำหน้าที่ดังกล่าวได้ทั้งหมดดังนั้นการพิจารณาเพิ่มบุคลากรทางการทูตทหารจึงมีความจำเป็นในอนาคต ปัญหาด้านสายการบังคับบัญชาในบางประเทศมีผู้ช่วยทูตมากกว่า 2 เหล่าทัพ และจะต้องมีการบูรณาการงานอย่างแน่นแฟ้น แต่จากข้อบังคับ กท. พ.ศ.2527 นั้น

ผชท.ทหาร ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาของ ผชท.เหล่าทัพทำให้ระบบการบริหารจัดการกระทำได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการคัดกรอง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการทูตฝ่ายทหารอาจจะต้องคัดกรองจากสรรถนะของบุคลากรที่มีอยู่เดิมด้วยเช่นบุคลากรที่มีพื้นฐานทางภาษาท้องถิ่น หรือเคยพำนักรอยู่ ณ ประเทศที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลานาน ทั้งนี้ ข้อบังคับ กท. ระบุไว้กว้างๆว่า ต้องมีความรู้ภาษาของประเทศที่จะจัดไปประจำ หรือภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศส เป็นอย่างดี ในขณะที่การคัดเลือกผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางการทูตของประเทศรอบบ้านควรให้หน่วยในพื้นที่ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่เพราะเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจเจ้าหน้าที่ทางการทูตฝ่ายทหารแล้ว ความสัมพันธ์และความคุ้นเคยกับประเทศที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่จะมีผลต่อการทำงานของหน่วยในพื้นที่ซึ่งแต่ละเหล่าทัพอาจจะใช้ประเด็นสร้างบุคลากรของหน่วยในพื้นที่เตรียมการปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่การทูตได้

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการทูตโดยฝ่ายทหารของกองทัพไทยที่เหมาะสมต่อประเทศเพื่อนบ้าน อันจะตอบสนองต่อความมั่นคงของชาติ

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยเป็น 3 ยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับปรุงยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนการทูตฝ่ายทหาร

1.1 กองทัพไทยต้องให้ความสำคัญต่อแนวความคิดทางยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียนและมิตรประเทศ โดยใช้การทูตฝ่ายทหาร ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.2 กองทัพไทยต้องเตรียมความพร้อมของกองทัพในการเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียน โดยต้องเร่งจัดทำยุทธศาสตร์ทหารอาเซียน วางนโยบายและโครงการต่างๆ เพื่อรองรับการขยายตัวทางการทูตทางทหารของประเทศอาเซียน ซึ่งอาจจะใช้งานการทูตฝ่ายทหารเข้าสนับสนุนการประสานงานและเป็นหน่วยนำในการทำงานดังกล่าว เช่น การแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีทางการทหาร การแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ในการทำงานระหว่างประเทศ

1.3 กองทัพไทยจัดทำแผนงานเพื่อการบูรณาการงานการทูตฝ่ายทหารทั้งงานด้านเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจการต่างๆ ของประเทศไทย พระราชภารกิจและบทบาทของพระบรมวงศานุวงศ์ การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการทหาร และการแก้ไขข้อพิพาทอื่นๆ การส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงและความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้โดยสันติวิธี และให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงร่วมกันมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน รัฐบาลและ

กองทัพไทยต้องเร่งฟื้นฟูความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีปัญหาความขัดแย้ง โดยใช้กลไกความร่วมมือในทุกระดับ

1.4 ควรส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติของกองทัพไทยให้มีความพร้อม อันจะส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับของประชาคมระหว่างประเทศ ทั้งนี้งานดังกล่าวจะเป็นเสมือนการดำเนินการทางการทูตฝ่ายทหารที่สำคัญในการเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทย เช่น การนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ในการรักษาสันติภาพในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งรัฐบาลกองทัพไทย ต้องเร่งบูรณาการกลไกความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในระดับนโยบาย การประชุมเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนการเยือนศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบอาเซียน

2. ยุทธศาสตร์ด้านองค์กร

2.1 กระทรวงกลาโหมควรปรับปรุงระเบียบข้อบังคับ กห. เพื่อให้ ผชท. ทหารสามารถสั่งการ เจ้าหน้าที่ทางการทูตของเหล่าทัพได้เพื่อให้เกิดการบูรณาการที่เหมาะสม รวมทั้งการคัดเลือกผู้ไปปฏิบัติหน้าที่ทางการทูต ต้องมีระบบการคัดกรองให้สอดคล้องกับสมรรถนะของบุคลากรทางการทูต มีการจัดทำสมรรถนะหลัก ของบุคลากรทางการทูตและควรมีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลรวมทั้งเตรียมการก่อนไปปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด

2.2 กระทรวงกลาโหมต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อรองรับการขยายการปฏิบัติงานทางการทูตฝ่ายทหาร ในอาณานิคมที่ไม่มีสำนักงานการทูตหรือมีจำนวนน้อย เพื่อรองรับการขยายตัวของประชาคมอาเซียน หรือ การขยายความสัมพันธ์ของพหุภาคีต่างๆ ซึ่งต้องพิจารณาจากภัยคุกคามเป็นหลักจึงควรเพิ่มสำนักงาน ผู้ช่วยทูตทหารในทุกภูมิภาค รวมทั้งกระทรวงกลาโหมต้องสร้างความตระหนักรู้ต่อรัฐบาลในเรื่องการดำเนินงานทางการทูตฝ่ายทหารเพราะในหลายเวที เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในต่างแดน การแก้ไขข้อพิพาทระหว่างประเทศ การขอผู้ต้องโทษชาวไทยในต่างแดน โดยผู้นำกองทัพ ผู้แทนการทูตฝ่ายทหารซึ่งส่งผลดีต่อประชาชนไทยโดยตรง

2.3 เหล่าทัพควรพิจารณากำลังพลของหน่วยในพื้นที่เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ทางการทูตฝ่ายทหารของประเทรอบบ้าน โดยพิจารณาจากเขตแดนที่ติดกันเช่น กำลังพลของกองทัพภาคที่ 1 น่าจะมีโอกาสทำหน้าที่เจ้าหน้าที่ทางการทูตในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ กำลังพลของกองทัพภาคที่ 2 น่าจะมีโอกาสทำหน้าที่เจ้าหน้าที่ทางการทูตในราชอาณาจักรกัมพูชา และเมื่อกลับจากการปฏิบัติหน้าที่ทางการทูตฝ่ายทหาร ก็กลับมาทำหน้าที่ในหน่วยต้นสังกัดของตนเอง โดยเหล่าทัพอาจจะพิจารณาจัดตั้งอัตราของหน่วยประสานงานชายแดนเพื่อให้เกิดแนวทางการเติบโตในอาชีพต่อไป

2.4 กองทัพไทยควรให้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนทางทหารในทุกระดับ และการ

ขยายการฝึกอบรมระหว่างกันให้ครอบคลุมประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้ง สนับสนุนภารกิจ การรักษาสันติภาพของกองทัพไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับปฏิบัติการ จะมีผลต่อการสร้างวิสัยทัศน์ และการเข้าใจข้อมูลพื้นฐานของประเทศเพื่อนบ้านและสามารถนำ กลับมาปฏิบัติงานในหน่วยปกติได้

3. ยุทธศาสตร์ด้านบุคลากร

3.1 กองทัพไทยต้องเสริมศักยภาพโดยใช้ผู้แทนทางการทูตฝ่ายทหารโดยจะต้อง สร้างรูปแบบสมรรถนะหลักของผู้ทำหน้าที่ทางการทูตฝ่ายทหาร และสมรรถนะของผู้เข้ารับ การศึกษาในไทยของทหารต่างประเทศ โดยอาจขยายสถาบันสอนภาษาไทยและต่างประเทศในทุก เหล่าทัพเพื่อให้ผู้แทนต่างประเทศสามารถเข้ารับการศึกษได้ ในขณะเดียวกันต้องให้ผู้แทนไทยเข้า รับการศึกษาภาษา วัฒนธรรม ข้อห้าม ข้อบังคับของท้องถิ่นที่จะไปพำนักและปฏิบัติหน้าที่ด้วย

3.2 หลักสูตรการทูตฝ่ายทหารแบบรวมการของกองบัญชาการกองทัพไทย ควรเน้น การอบรมขนบธรรมเนียม ประเพณีของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอาเซียน เพื่อให้เกิดทักษะการพำนักอาศัยในพื้นที่นั้นๆ ไม่ขัดแย้งกับประเพณีในท้องถิ่น โดย กระทรวงกลาโหมต้องพิจารณางบประมาณให้ บก.ทท.และเหล่าทัพ เพิ่มเติม

3.3 กองทัพไทยการเพิ่มความร่วมมือทางการฝึกและศึกษากับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีเช่นการเพิ่มที่นั่งทางการศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ให้กับประเทศเพื่อนบ้าน

3.4 กองทัพไทยต้องลดกฎระเบียบข้อบังคับที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา เช่น อายุผู้เข้ารับการศึกษหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรเป็นอุปสรรคต่อสิงคโปร์เนื่องจาก ผู้ที่อายุมากกว่า 45 ปีของสิงคโปร์มักเป็นระดับผู้นำทางทหารระดับสูงของสิงคโปร์ซึ่งทำให้ สิงคโปร์ไม่ส่งผู้เข้ารับการศึกษ